

BEP302Zk Veřejná správa v ČR a v Evropě

**Základní orientace v právu a
úvod do studia veřejné správy.
Místo veřejné správy v systému
veřejné moci ve státě.
(22. 9. 2015)**

JUDr. Veronika Kudrová, Ph.D.

Obsah

- Obecné informace k výuce
- Právo a právní řád
- Veřejná správa a veřejnoprávní vztah
- Právní úprava veřejné správy

Obscné informace k výuce

- Přednášky každý týden (s výjimkou 17. listopadu)
- Garantka JUDr. Jurníková, Ph.D. (první přednáška 27. října)
- Příprava na přednášku
  - právní předpisy dle tématu přednášky + Ústava ČR, Listina základních práv a svobod, Správní řád
  - popř. úkoly zadané na předchozí přednášce či ve studijních materiálech
- Zkouška
  - ústní s přípravou
  - termíny budou vypsány do 4. 12., přihlašování bude možné od pondělka 7. 12. od 17:00
  - výhradně opravný termín (pro ty, kterým se nepodařilo složit zkoušku) bude vypsán i ve zkuškovém období jarního semestru; pokud se nepodaří splnit, bude třeba zapsat si předmět opakovaně

Právo

= regulativní systém (podobně jako morálka či náboženství), vynutitelný „silou“ (veřejnou mocí)

≠ spravedlnost, ke spravedlnosti by ale mělo směřovat

- je systémem *právních norem* (závazných pravidel chování)

Problémy

- Co je spravedlivé?
- Co je „po právu“?

Co je po právu

- Text ustanovení $\neq$ *právní norma* (PN)
  - Právní norma je pravidlo chování zjištěné z textu ustanovení výkladem
    - Jazykový, systematický, logický výklad
    - Účelový výklad, historický, komparativní
- [doporučená literatura: jakákoli učebnice teorie práva, kapitola o interpretaci (výkladu)]

Příklady [ze zákona o VŠ]

- Jazykový výklad (§ 8 odst. 1)
  - *[Akademický senát veřejné vysoké školy...] Má nejméně jedenáct členů, z toho nejméně jednu třetinu a nejvýše jednu polovinu tvoří studenti.*
- Systematický výklad (§ 65)
  - *Disciplinárním přestupkem je zaviněné porušení povinností stanovených právními předpisy nebo vnitřními předpisy vysoké školy a jejích součástí.*
- Logický výklad (§ 48 odst. 1)
  - *Podmínkou přijetí ke studiu v magisterském studijním programu, který navazuje na bakalářský studijní program, je rovněž řádné ukončení studia v bakalářském studijním programu.*

Právní řád

- Souhrnem pravidel určité země, vzniklých na základě určité „společenské smlouvy“
- Tvořen právními předpisy, ty jsou tvořeny PN
- Hierarchicky uspořádán
  - Ústavní pořádek
  - Zákony (a zákonná opatření senátu)
  - Podzákonné právní předpisy (vyhlášky, nařízení)

Právní řád

- Ústavní pořádek
    - Zejména Ústava ČR a Listina základních práv a svobod
  - Zákony (a zákonná opatření senátu)
  - Podzákonné právní předpisy
    - Nařízení vlády
    - Vyhlášky ministerstev
    - Obecně závazné vyhlášky obcí a krajů
    - Nařízení obcí a krajů
-

Ústavní základy

Listina základních práv a svobod je katalogem řady základních lidských práv (a svobod), např.

- Právo na život
- Právo vlastnit majetek
- Svoboda slova
- Právo na informace
- Právo na bezplatnou zdravotní péči
  - Právo na vzdělání

Veřejná správa

- systém orgánů a činností, kterými stát (jiné veřejnoprávní subjekty) zajišťuje dodržování základních hodnot a umožňuje realizaci základních lidských práv a svobod
- vykonávána v zájmu občanů (obyvatel) za \$ občanů (obyvatel)

Státní správa a samospráva

- Státní správa
  - Přímá (orgány státu)
  - Nepřímá (jiné subjekty, typicky obce a kraje)
- Samospráva
  - Územní (obce a kraje)
  - Zájmová (profesní komory, (veřejné) vysoké školy, komory s nepovinným členstvím)

Veřejná správa

- v organizačním (formálním) pojetí
  - velmi zjednodušeně souhrn orgánů a vztahů mezi nimi
  - > přednáška 27. 10. Organizace veřejné správy, vztah ústřední, regionální a místní správy. Organizace veřejné správy v České republice
- ve funkčním (materiálním) pojetí
  - velmi zjednodušeně souhrn činností
  - > přednáška 29. 9. Metody a formy realizace veřejné správy, rozhodovací procesy ve veřejné správě

Veřejná správa v rámci dělby moci

- Je realizována **v rámci moci výkonné**
- Její mantinely jsou určovány **mocí zákonodárnou**
- Kontrolována je mimo jiné **mocí soudní**

Veřejnoprávní vztah

- je právní vztah (poměr mezi stranami), který vzniká při realizaci veřejné správy
- *nadřazený* subjekt jednostranně, závazně určuje *podřazenému* subjektu, co bude či nebude dělat (a může to vynutit)

Stát (správní úřad, vykonavatel veřejné správy)

Občan (adresát veřejnosprávního působení)

Kdo je ve výhodnějším postavení - úřad nebo občan?

Veřejnoprávní vztah

Čl. 2 Ústavy ČR

- *(3) Státní moc slouží všem občanům a lze ji uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon.*
- *(4) Každý občan může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.*

Čl. 2 Listiny základních práv a svobod

- *(2) Státní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanoveným zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví.*
- *(3) Každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.*

Veřejnoprávní vztah

Občan

- může činit vše, co mu zákon nezakazuje

Úřad

- může činit jen to, co mu Z umožňuje (k čemu ho zmocňuje)
- na základě zákona (působnost, pravomoc), v jeho mezích (hmotněprávní základ), stanoveným způsobem (forma, procedura) = výhrada zákona (ústavní maxima, ...)

Právní úprava veřejné správy

Správní právo

= právní odvětví, které patří do veřejného práva

- upravuje vztahy uskutečňující se při realizaci veřejné správy, typicky jsou si subjekty v nerovném postavení
- má blízko k jiným správním odvětvím (ÚP, FinP, ObčP, TrP...)
- lze jej vnitřně členit na
  - SprP hmotné
  - SprP procesní
  - SprP organizační
  - SprP trestní

Ústavní základy veřejné správy

Vymezení činnosti (zejména)

- ústavní maxima (výhrada zákona), (soudní) kontrola
- základní pravidla pro podzákonnou normotvorbu
- okruh činností (Listina)

Vymezení organizace (zejména)

- základní orgány moci výkonné
- územní samospráva

Ústavní maxima (výhrada zákona)

Čl. 2 Ústavy ČR

(3) Státní moc slouží všem občanům a lze ji uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon.

(4) Každý občan může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.

Čl. 2 Listiny

(2) Státní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanoveným zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví.

(3) Každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.

Soudní kontrola (a náhrada škody)

Čl. 36 Listiny

(1) Každý se může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu.

(3) Každý má právo na náhradu škody způsobené mu nezákonným rozhodnutím soudu, m. jiného státního orgánu či orgánu veřejné správy nebo nesprávným úředním postupem.

Úst. východiska podzák. normotvorby

Čl. 78 Ústavy

K provedení zákona a v jeho mezích je vláda oprávněna vydávat nařízení. Nařízení podepisuje předseda vlády a příslušný člen vlády.

Čl. 79 Ústavy

(3) Ministerstva, jiné správní úřady a orgány územní samosprávy mohou na základě a v mezích zákona vydávat právní předpisy, jsou-li k tomu zákonem zmocněny.

Čl. 104 Ústavy

(3) Zastupitelstva mohou v mezích své působnosti vydávat obecně závazné vyhlášky.

Základní orgány moci výkonné

Hlava třetí (čl. 54 – 80) Ústavy

- postavení (vč. ustavení)
- vztah k jiným orgánům
- vybrané kompetence
- **prezident**
- **vláda**
- *podmínky zřízení ministerstev a jiných správních úřadů (čl. 79)*
- *postavení státních zaměstnanců*
- *postavení státního zastupitelství*

Územní samospráva

Hlava sedmá (čl. 99 – 105) Ústavy

- členění na obce a kraje
- právo na samosprávu
- základní postavení obce a kraje
- postavení zastupitelstva

Ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků

- zřízení a vymezení krajů

Zákonný základ veřejné správy

- Správní právo není kodifikované
- Vybrané stěžejní předpisy pro činnost
  - Správní řád
  - Zákon o přestupcích
- Vybrané stěžejní předpisy pro organizaci
  - Kompetenční zákon
  - Zákon o obcích, o krajích, o hlavním městě Praze
- Zmocňující ustanovené předpisů

Podzákonné předpisy

- Nařízení vlády
- Vyhlášky ministerstev a jiných ústředních orgánů
- Obecně závazné vyhlášky obcí a krajů
- Nařízení obcí a krajů

Shrnutí

- Co to je veřejná správa?
- Kým je veřejná správa vykonávána?
- Co veřejná správa činí?
- Čím je veřejná správa regulována?
- Jak dál veřejná správa reguluje, co má a nemá být?

Konec

Děkuji za pozornost

Příští přednáška (29. 9. 2015)

Metody a formy realizace veřejné správy,
rozhodovací procesy ve veřejné správě

